

Javaslat az RDA magyarországi bevezetésének első szakaszára

1. Monografikus források (nyomtatott és elektronikus könyvek)

Az összeállításához felhasznált dokumentumok: az RDA-HU Munkacsoport által készített munkaanyagok

0. Bevezető

Az RDA-HU Munkacsoport által közreadott ajánlások célja, hogy előkészítsék, illetve hosszú távon megkönnyítsék az új bibliográfiai keretrendszer (Forrásleírás és hozzáférés = Resource Description and Access, RDA) országos szintű implementálását.

Az ajánlásokat forrástípusonként dolgozzuk ki. Jóllehet jelen javaslat a monografikus források (nyomtatott és elektronikus könyvek) feldolgozásához kíván elsősorban segítséget nyújtani, található benne információk más forrástípusra vonatkozólag is (pl. „Segéd tábla a 336/337/338 mezők automatikus kitöltéséhez elektronikus és hangzó források esetén”), többek között abból kiindulva, hogy ezek előfordulhatnak könyvek mellékleteiként.

Az ajánlások elkészítésekor fontos alapelv volt a rendszersemlegesség. Az adatok rögzítése és az információk megjelenítése kapcsán gyakran merülnek fel olyan kérdések, amelyekre kizárólag rendszerspecifikus válasz adható.

A szöveges értékeket az egyes esetekben érdemes ellenőrzött (kontrollált) szótárakból venni, amennyiben a használt rendszer erre alkalmas. Az RDA-HU Munkacsoport a jövőben tervezi ilyen szótárak elkészítését és – megfelelő formátumokban való – közreadását. Ezzel kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy rendszerfüggő megoldást kínál például a MARC 21-es 336/337/338-as mezők tartalmának ellenőrzött szótárak alapján való rögzítése, ami az egyes értékekhez tartozó URI-k, illetve a forrásszótárak kódjainak vonatkozó almezőkben (\$0, \$1, \$2) való felvételét illeti, hiszen az adott rendszer az adatpublikálás során veheti az URI-kat közvetlenül a leírásokból vagy a források kódjai alapján külső adatbázisból stb.

Az ajánlás nem tér ki a MARC 21 776-os adatmezőjében (*További kiadás más hordozón*) kifejezhető rekordkapcsolatokra, mint amilyen például egy digitális másolat leírásának összekapcsolása a forrásdokumentum leírásával. Az ilyen típusú entitáskapcsolatok az RDA elemkészletében található megfelelő adatelemekkel fejezhetők ki (pl. „elektronikus másolata a következő megjelenési formának”), és alapvetően entitásszintű leírásokhoz kapcsolódnak – alkalmazási területük és módjuk meghatározása az RDA-HU MCS által a későbbiekben kidolgozásra kerülő alkalmazásprofil feladata.

Célunk, hogy a formátumokban való változásokat a jövőben nyomon kövessük és közreadott munkaanyagainkba integráljuk. Szívesen veszünk ezen a területen minden konstruktív

kezdeményezést, együttműködési felajánlást. Amennyiben olyan újításokba ütköznek – például a MARC 21 terén –, amelyek alkalmazása megkönnyítheti a munkájukat, kérjük, jelezzék az RDA-HU MCS részére, hogy ezeket lehetőség szerint egységesen, országos szinten tudjuk becsatornázni.

I. Áttérés HUNMARC-ról MARC 21-re

Segédanyag:

HUNMARC-MARC 21 megfeleltetési táblázat. Hozzáférhető:

https://www.oszk.hu/sites/default/files/HUNMARC_MARC21_megfeleltet%C3%A9si_t%C3%A1bl%C3%A1zat_2018_szeptember.pdf

Az anyag lezárást (2018. február és szeptember) követő változások követése:

<https://www.loc.gov/marc/>

Az adatmezők magyar nyelvű leírásának forrása: Bibliográfiai adat MARC 21 formátumban (munkaanyag). Hozzáférhető:

https://oszk.hu/sites/default/files/Bibliografiai_adat_MARC_21_formatumban_20250825.pdf

II. Relációs kifejezések és relációs kódok MARC 21-nek megfelelő használata

100, 110 és 700, 710 mezők

\$e Relációs kifejezés (ismételhető)

\$4 Relációs kód (ismételhető)

Segédanyag:

MARC kifejezéslista a relátorokhoz. Hozzáférhető:

https://wiki.dbk.pim.hu/index.php/Kateg%C3%B3ria:MARC_rel%C3%A1torok

Az eredeti forrás (angol nyelven) a Kongresszusi Könyvtár honlapján:

MARC	Code	List	for	Relators.	Term	sequence.	Hozzáférhető:
------	------	------	-----	-----------	------	-----------	---------------

<https://www.loc.gov/marc/relators/relaterm.html>

MARC	Code	List	for	Relators.	Code	sequence.	Hozzáférhető:
------	------	------	-----	-----------	------	-----------	---------------

<https://www.loc.gov/marc/relators/relacode.html>

További hasznos link:

Resource Description & Access (RDA) Metadata Guidance Documentation: Relationship Labels.

Hozzáférhető: <https://loc.gov/aba/rda/mgd/relationshipLabels/index.html>

Egyes olyan relációk esetén, amelyeket bizonyos értelemben használtunk korábban, az RDA (és/vagy a MARC 21) más megoldásokat kínál, ilyen például a „sajtó alá rendezés” fogalma, amelyet angolszász környezetben nem alkalmaznak; az RDA-HU Munkacsoport egyfelől törekszik arra, hogy a nyelvspecifikus terminológiák használatára felhívja az RDA-fejlesztők figyelmét, másfelől az egyes hazai bibliográfiai műhelyekre bízta, hogy továbbra is ragaszkodnak-e az adott fogalmak alkalmazásához a bibliográfiai feldolgozás során.

A Javaslatot, így a relációs fogalmak kapcsolódó mellékletét, az RDA/MARC 21-átültetések fejleményeinek tükrében frissítjük, így például igyekszünk a közrebocsátott anyagot szemléltető példákkal bővíteni, amelyekre várjuk a különböző intézmények példáit is.

A régikönyves vonatkozású RDA-elemek bővítésre szorulnak, ezekre az RDA-HU Munkacsoport javaslatot nyújtott be.

III. 264-es adatmező használata a 260-as adatmező helyett (Bibliográfiai adat)

Ha a 264-es mező(k) kialakításra került(ek), a 260-as mezőt törölni kell.

A MARC21 adatmezők magyar nyelvű fordítása:

260 Megjelenési adatok, terjesztés, imprint (ismételhető)

Első indikátor

Megjelenési közlések sorrendje

- # Nem alkalmazható/Nincs információ megadva/Legkorábbi ismert kiadó
- 2 Közbenső kiadó
- 3 Jelenlegi/legutóbbi kiadó

Második indikátor:

üres Nincs definiálva

Almezők:

- \$a A megjelenés helye (ismételhető)
- \$b Kiadó (ismételhető)
- \$c Kiadási év (ismételhető)
- \$e A nyomda helye (ismételhető)
- \$f A nyomda neve (ismételhető)
- \$g A nyomtatás ideje (ismételhető)
- \$3 A megjelölt anyagegységek (nem ismételhető)
- \$6 Társított mező (nem ismételhető)
- \$8 Mezőkapcsoló és sorrendet meghatározó szám (ismételhető)

264 Előállítási, kiadási, terjesztési, gyártási és copyrightközlemény (ismételhető)

Első indikátor

Közlések sorrendje

- # Nem alkalmazható/Nincs információ megadva/Legkorábbi ismert kiadó
- 2 Közbenső
- 3 Jelenlegi/legutóbbi

Második indikátor

Az entitás funkciója/közreműködői minősége

- 0 Előállítás
- 1 Kiadás
- 2 Terjesztés
- 3 Gyártás
- 4 Szerzői jogi megjegyzés dátuma

Almezők:

- \$a Előállítási, kiadási, terjesztési, gyártási hely **(ismételhető)**
- \$b Az előállító, kiadó, terjesztő, gyártó neve **(ismételhető)**
- \$c Az előállítás, kiadás, terjesztés, gyártás vagy szerzői jogi megjegyzés dátuma **(ismételhető)**
- \$3 Vonatkozó dokumentumrész **(nem ismételhető)**
- \$6 Társított mező **(nem ismételhető)**
- \$7 Adatproveniencia **(ismételhető)**
- \$8 Mezőkapcsoló és sorrendet meghatározó szám **(ismételhető)**

Az adatmezők leírása angol nyelven a Kongresszusi Könyvtár honlapján:

260 - Publication, Distribution, etc. (Imprint). Hozzáférhető:

<https://www.loc.gov/marc/bibliographic/bd260.html>

264 - Production, Publication, Distribution, Manufacture, and Copyright Notice. Hozzáférhető:

<https://www.loc.gov/marc/bibliographic/bd264.html>

Javaslat (rekordok visszamenőleges MARC21-konverziója esetén): automatikus javítás

Példa:

260-as mező			264-es mező		
első indikátor	második indikátor	almező	első indikátor	második indikátor	almező
#	#	a	#	1	a
#	#	b	#	1	b
#	#	c	#	1	c
#	#	e	#	3	a
#	#	f	#	3	b
#	#	g	#	3	c

260-as mező			264-es mező		
első indikátor	második indikátor	almező tartalma	első indikátor	második indikátor	almező tartalma (magyar nyelvű kifejezés)
#	#	a [S.l.]	#	1	a „a hely nem azonosított”

#	#	b [s.n.]	#	1	b „a kiadó nem azonosított”
#	#	c [é.n.]	#	1	c „az év nem azonosított”
#	#	c [s.a.]	#	1	c „az év nem azonosított”
#	#	c [post ...]	#	1	c „... után”
#	#	c [ante ...]	#	1	c „... előtt”
#	#	c [ca ...]	#	1	c „... körül”
#	#	c [post ... ante ...]	#	1	c „... után, ... előtt”
#	#	c cop.	#	4	c copyright/©/®

Az idegen nyelvű rövidítések kiváltása magyar nyelvű, teljes szöveges közléssel nem kiadásra vonatkozó adat esetén:

264-es mező		
első indikátor	második indikátor	almező tartalma (magyar nyelvű kifejezés az MSZ 3424/1-78 alapján, rövidítés nélkül)
#	0	a „az előállítási helye nem azonosított”
#	0	b „az előállító nem azonosított”
#	0	c „az előállítási ideje nem azonosított”
#	2	a „a terjesztési helye nem azonosított”
#	2	b „a terjesztő nem azonosított”
#	2	c „a terjesztési ideje nem azonosított”
#	3	a „a gyártási helye nem azonosított”
#	3	b „a gyártó nem azonosított”
#	3	c „a gyártási ideje nem azonosított”
#	4	c „a copyright éve nem azonosított”

Az ilyen típusú információk kezelése sokszor megjelenítési, illetve kódolási kérdés – így például kifejezhetők a katalogizáló oldaláról indikátorral, míg a megjelenítés oldalán szövegesen fogalmazódnak meg.

A felsorolt szöveges értékeket, amennyiben a használt rendszer erre alkalmas, érdemes ellenőrzött (kontrollált) szótárakból venni. Az RDA-HU Munkacsoport a jövőben tervezi ilyen szótárak elkészítését és – megfelelő formátumokban való – közreadását.

Több entitás (előállító, kiadó, terjesztő, gyártó) rögzítése esetén új 264-es mezőt csak akkor szükséges létrehozni, ha eltérő közreműködői minőséget rögzítünk, azaz a második indikátor értéke eltér. Egyéb esetben (ugyanazon közreműködői minőség esetén) az almezők ismétlését alkalmazzuk, pl.:

264 #1 \$aLondon ;\$aNew York ;\$aSydney ;\$aToronto :\$bWiley ;\$aBudapest :\$bAkadémiai Kiadó,\$c1978

264 #3 \$a[Budapest] :\$b[Akadémiai Nyomda]

IV. Új adatmezők használata

a) 046 (Bibliográfiai adat)

\$k Kezdő vagy egyetlen létrehozási dátum (nem ismételhető)

\$l Létrehozás időintervallumának záró dátuma (nem ismételhető)

Az adatmező és a hozzá tartozó almezők magyar fordítása:

046 Különleges kódolt dátumok (ismételhető)

Első indikátor

nincs információ

1 Mű

2 Kifejezési forma

3 Megjelenési forma

Második indikátor

nincs definiálva

Almezők:

\$a A dátumtípus kódja (nem ismételhető)

Egy vagy több részből álló, de egy éven belül megjelenő tételek

r : Reprint és eredeti megjelenési dátum

s : Egyes ismert/lehetséges dátum

p : A terjesztés/kibocsátás és előállítás/felvétel éve, ha eltérő

t : Kiadás éve és copyright éve

x : Helytelen dátumok

q : Kérdéses dátum

n : Ismeretlen dátum

Gyűjtemények vagy több részből álló, egynél több éven belül megjelenő tételek

i : A gyűjtemény teljes megjelenési időintervalluma

k : A gyűjtemény zömének megjelenési ideje

r : Reprint és eredeti megjelenési dátum
m : Többszörös/összetett megjelenési évek
t : Kiadás éve és copyright éve
x : Helytelen dátumok
n : Ismeretlen dátum

\$b Dátum 1, időszámításunk előtti dátum (nem ismételhető)

Írásmódja megegyezik a 008/07-10-es pozícióban szereplő adatával.

\$c Dátum 1, időszámításunk szerinti dátum (nem ismételhető)

Írásmódja megegyezik a 008/07-10-es pozícióban szereplő adatával. Téves dátum 1 esetén itt szerepel a téves, a 008/07-10-es pozícióban a helyesbített, valós dátum.

\$d Dátum 2, időszámításunk előtti dátum (nem ismételhető)

Írásmódja megegyezik a 008/11-14-es pozícióban szereplő adatával.

\$e Dátum 2, időszámításunk szerinti dátum (nem ismételhető)

Írásmódja megegyezik a 008/11-14-es pozícióban szereplő adatával. Téves dátum 2 esetén itt szerepel a téves, a 008/11-14-es pozícióban a helyesbített, valós dátum.

\$j Módosuló forrás dátuma (nem ismételhető)

Az utolsó módosítás dátuma.

\$k Kezdő vagy egyetlen létrehozási dátum (nem ismételhető)

\$l Létrehozás időintervallumának záró dátuma (nem ismételhető)

\$m Érvényesség intervallumának kezdeti dátuma (nem ismételhető)

\$n Érvényesség intervallumának záró dátuma (nem ismételhető)

\$o Összegyűjtött művek (összesített tartalom) kezdő vagy egyetlen létrehozási dátuma (nem ismételhető)

\$p Összegyűjtött művek (összesített tartalom) záró létrehozási dátuma (nem ismételhető)

\$x Nem nyilvános megjegyzés (ismételhető)

\$z Nyilvános megjegyzés (ismételhető)

\$2 A dátum forrása (nem ismételhető)

\$3 Vonatkozó dokumentumrész (nem ismételhető)

\$6 Társított mező (nem ismételhető)

\$8 Mezőkapcsoló és sorrendet meghatározó szám (ismételhető)

Javaslat: a mező \$k és \$l almezőjének manuális kitöltése indokolt esetben.

Példák:

046 ## \$k19981022

245 00 \$aMARC 21: Harmonized USMARC and CAN/MARC

856 40 \$uhttp://lcweb.loc.gov/marc/annmarc21.html

046 1# \$o1975\$p2006\$2edtf

046 2# \$o2014\$2edtf

[Összeállítás 1975 és 2006 között készült és 2014-ben fordított művekből]

Az adatmező leírása angol nyelven a Kongresszusi Könyvtár honlapján:
<https://www.loc.gov/marc/bibliographic/bd046.html>

b) 046 (Authority adat)

\$f Születési idő (nem ismételhető)

\$g Halálozási idő (nem ismételhető)

Az adatmező és a hozzá tartozó almezők magyar fordítása:

046 Különleges kódolt dátumok (ismételhető)

Első indikátor

nincs definiálva

Második indikátor

nincs definiálva

Almezők:

\$f Születési idő (nem ismételhető)

\$g Halálozási idő (nem ismételhető)

\$k Kezdő vagy egyetlen létrehozott dátum (nem ismételhető)

\$l Létrehozás időintervallumának záró dátuma (nem ismételhető)

\$o Gyűjteményes tartalom egyetlen vagy kezdő dátuma (nem ismételhető)

\$p Gyűjteményes tartalom záró dátuma (nem ismételhető)

\$q Létrehozás dátuma (nem ismételhető)

\$r Megszűnés dátuma (nem ismételhető)

\$s Időszak kezdete (nem ismételhető)

\$t Időszak vége (nem ismételhető)

\$u URI (Uniform Resource Identifier) (ismételhető)

\$v Információ forrása (ismételhető)

\$x Nem nyilvános megjegyzés (ismételhető)

\$z Nyilvános megjegyzés (ismételhető)

\$2 Dátum forrása (nem ismételhető)

\$3 Vonatkozó dokumentumrész (nem ismételhető)

\$6 Kapcsolódás (nem ismételhető)

\$8 Mezőkapcsolat és sorszám (ismételhető)

Javaslat (rekordok visszamenőleges MARC21-konverziója esetén): a mező \$f és \$g almezőjének automatikus kitöltése a meglévő 100 \$d almezőben megadott adatelemek alapján. A teljes dátum kiegészítése manuálisan történhet.

Példa:

100 1# \$aHemingway, Ernest\$d1899-1961 → 046 ## \$f1899\$g1961 →
046 ##\$f18990721\$g19610702

Az adatmező leírása angol nyelven a Kongresszusi Könyvtár honlapján:

<https://www.loc.gov/marc/authority/ad046.html>

c) 336 (Bibliográfiai adat)

Segédanyag online: https://wiki.dbk.pim.hu/index.php/Kategória:RDA_tartalomtípusok

Az adatmező és a hozzá tartozó almezők magyar fordítása:

336 Tartalom típusa (ismételhető)

Első indikátor:

nincs definiálva

Második indikátor:

nincs definiálva

Almezők:

- \$a Tartalom típusát leíró kifejezés (ismételhető)
- \$b Tartalom típusát leíró kód (ismételhető)
- \$0 Authority rekord azonosító száma (ismételhető)
- \$1 Valós világbeli objektumot azonosító URI (ismételhető)
- \$2 Forrás (nem ismételhető)
- \$3 Vonatkozó dokumentumrész (nem ismételhető)
- \$6 Kapcsolódás (nem ismételhető)
- \$7 Adatproveniencia (ismételhető)
- \$8 Mezőkapcsoló és sorszám (ismételhető)

Javaslat (rekordok visszamenőleges MARC21-konverziója esetén): a mező automatikus kitöltése megadott szabály, a meglévő rekord **leader 06. pozíció** alapján, de egyes esetekben **kiegészítő meghatározások** is szükségesek. A **245 \$h almező** elhagyása a 336, 337, 338 kitöltésével párhuzamosan.

Példa:

06 A dokumentum jellege (rekordtípus)

a nyelvi anyag	→ 336 \$aszöveg\$btxt\$2rdacontent
nyelvi anyag Braille-írással	→ 336 \$atapintható szöveg\$btct\$2rdacontent
c lejegyzett zene	→ 336 \$azenei lejegyzés\$bntm\$2rdacontent
d kéziratos zene	→ 336 \$azenei lejegyzés\$bntm\$2rdacontent
e kartográfiai anyag	→ 336 \$akartográfiai kép\$bcrt\$2rdacontent
f kéziratos kartográfiai anyag	→ 336 \$akartográfiai kép\$bcrt\$2rdacontent
g kivetített médium	→ 336 \$akétdimenziós mozgóképbtdi\$2rdacontent
i nem zenei hangfelvétel	→ 336 \$abeszéd\$bspw\$2rdacontent; vagy
	→ 336 \$ahangok\$bsnd\$2rdacontent
j zenei hangfelvétel	→ 336 \$aelőadott zene\$bprm\$2rdacontent
k kétdimenziós nem kivetíthető grafika	→ 336 \$aállókép\$bsti\$2rdacontent
m számítógépfájl	→ 336 \$aszámítógépes adathalmaz\$bcod\$2dacontent
vagy számítógépes program	→ 336 \$aszámítógépes program\$bcop\$2dacontent
o készlet	→ 336: visszamenőleges kitöltése nem megoldható*
p vegyes anyag	→ 336: visszamenőleges kitöltése nem megoldható*
r háromdimenziós alkotások vagy	→ 336 \$aháromdimenziós forma\$btdf\$2rdacontent
természeti tárgyak	
t kéziratos nyelvi anyag	→ 336 \$aszöveg\$btxt\$2rdacontent

*Ezekben az esetekben mezőismétléssel lehet manuális úton kifejezni a tartalom típusát.

RDA Toolkit definíciói:

	angol nyelvű kifejezés	fordítás	RDA-eszközkészlet-definíció
510	cartographic dataset	térképészeti adathalmaz	Tartalomtípus a számítógépes feldolgozásra szánt, digitális formában kódolt adathalmazként kifejezett kartográfiai tartalmak jelölésére. Nem tekintendők térképészeti adathalmaznak a képi vagy háromdimenziós formában való érzékelésre szánt térképészeti adatok.
511	cartographic image	kartográfiai kép	Tartalomtípus a vizuális érzékelésre szánt, vonalakkal, alakzatokkal, árnyékolással stb. ábrázolt, egy vagy több kétdimenziós kép formájában kifejezett kartográfiai tartalmak jelölésére. Idetartoznak a térképek, atlaszok, távérzékelési képek stb.
512	cartographic moving image	kartográfiai mozgókép	Tartalomtípus az eredeti szándék szerint kétdimenziós mozgóképként kifejezett kartográfiai tartalmak jelölésére. Idetartoznak a Földről vagy más mozgó égitestekről készült műholdképek.
513	cartographic tactile image	tapintható térkép	Tartalomtípus a tapintás általi érzékelésre szánt, vonalakkal, alakzatokkal és/vagy más módon ábrázolt, állóképként kifejezett kartográfiai tartalmak jelölésére.
514	cartographic tactile three-dimensional form	háromdimenziós tapintható kartográfiai forma	Tartalomtípus a tapintás általi érzékelésre szánt, háromdimenziós ábrázolási formák segítségével kifejezett kartográfiai tartalmak jelölésére.
515	cartographic three-dimensional form	háromdimenziós kartográfiai forma	Tartalomtípus a vizuális érzékelésre szánt, háromdimenziós, vizuálisan érzékelhető ábrázolási formák segítségével kifejezett kartográfiai tartalmak jelölésére. Idetartoznak a földgömbök, domborzatmodellek stb.
516	computer dataset	számítógépes adathalmaz	Tartalomtípus a számítógépes feldolgozásra szánt, digitális formában kódolt adathalmazként kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartoznak a szoftveres alkalmazások által átlagok és korrelációk kiszámítására, modellek stb. létrehozására használt, de általában nyers formában meg nem jelenített numerikus adatok, környezeti adatok stb. Nem tartoznak ide a lejegyzés, kép vagy háromdimenziós formában vizuális érzékelésre szánt adatok. A hangzó formában való észlelésre szánt adatokra az előadott zene, hangok és beszéd vonatkoznak. A térképészeti adatokra a térképészeti adathalmaz vonatkozik.

517	computer program	számítógépes program	Tartalomtípus a számítógépes feldolgozásra és végrehajtásra szánt utasításokat tartalmazó, digitális formában kódolt adathalmazként kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartoznak az operációs rendszerek, szoftveralkalmazások stb.
518	notated movement	mozgásírás	Tartalomtípus a vizuális érzékelésre szánt, mozgás lejegyzésére szolgáló jelrendszer segítségével kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartozik a mozgásírás minden olyan formája, amelyet nem tapintásos érzékelésre szántak.
519	notated music	zenei lejegyzés	Tartalomtípus a vizuális érzékelésre szánt, zene lejegyzésére szolgáló jelrendszer segítségével kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartozik a zenei lejegyzések minden olyan formája, amelyet nem tapintásos érzékelésre szántak.
520	performed music	előadott zene	Tartalomtípus a hallható zene formájában kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartoznak a rögzített zenei előadások, a számítógép által generált zene stb.
521	sounds	hangok	Tartalomtípus a hallható formában kifejezett tartalmak jelölésére, kivéve a zenei és nyelvi tartalmat. Idetartoznak a természetes hangok, a mesterségesen előállított hangok stb.
522	spoken word	beszéd	Tartalomtípus a hallható formában kifejezett nyelvi tartalmak jelölésére. Idetartoznak a rögzített felolvasások, szavalások, beszédek, interjúk, az „oral history” esetei, a számítógép által generált beszéd stb.
523	still image	állókép	Tartalomtípus a vizuális érzékelésre szánt, vonalakkal, alakzatokkal, árnyékolással stb. ábrázolt, egy vagy több kétdimenziós kép formájában kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartoznak a rajzok, festmények, diagramok, állóképként ismert fotografikus képek stb. A kétdimenziós képként való érzékelésre szánt térképészeti tartalmakra a kartográfiai kép vonatkozik. A tapintás általi érzékelésre szánt képekre a tapintható kép vonatkozik.
524	tactile image	tapintható kép	Tartalomtípus a tapintás általi érzékelésre szánt, vonalakkal, alakzatokkal és/vagy más módon ábrázolt, kétdimenziós állóképként kifejezett tartalmak jelölésére.

525	tactile notated music	tapintható zenei lejegyzés	Tartalomtípus a tapintás általi érzékelésre szánt, zene lejegyzésére szolgáló jelrendszer segítségével kifejezett zenei tartalmak jelölésére. Idetartoznak a Braille-zene és a zenei lejegyzések egyéb, tapintásos érzékelésű formái.
526	tactile notated movement	tapintható mozgásírás	Tartalomtípus a tapintás általi érzékelésre szánt, mozgás lejegyzésére szolgáló jelrendszer segítségével kifejezett tartalmak jelölésére.
527	tactile text	tapintható szöveg	Tartalomtípus a tapintás általi érzékelésre szánt, a beszélt nyelv lejegyzésére szolgáló jelrendszer segítségével kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartozik a Braille-szöveg és a nyelvi lejegyzések egyéb, tapintásos érzékelésű formái.
528	tactile three-dimensional form	tapintható háromdimenziós forma	Tartalomtípus a tapintás általi érzékelésre szánt, háromdimenziós ábrázolási formák segítségével kifejezett tartalmak jelölésére.
529	text	szöveg	Tartalomtípus a vizuális érzékelésre szánt, a beszélt nyelv lejegyzésére szolgáló jelrendszer segítségével kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartozik a nyelvi lejegyzés minden olyan formája, amelyet nem tapintásos érzékelésre szántak.
530	three-dimensional form	háromdimenziós forma	Tartalomtípus a vizuális érzékelésre szánt, háromdimenziós ábrázolási formák segítségével kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartoznak a szobrok, modellek, a természetben előforduló tárgyak és példányok, hologramok stb. Nem tartoznak ide a háromdimenziós formában való érzékelésre szánt kartográfiai tartalmak. Nem tartoznak ide a tapintásos érzékelésre szánt háromdimenziós formák.
531	three-dimensional moving image	háromdimenziós mozgókép	Tartalomtípus az eredeti szándék szerint háromdimenziós mozgóképként kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartoznak az élő szereplős vagy animációs háromdimenziós mozgóképek, a sztereoszkópikus, úgynevezett S-3D videojátékok stb. A háromdimenziós mozgóképeket kísérheti hang.
532	two-dimensional moving image	kétdimenziós mozgókép	Tartalomtípus az eredeti szándék szerint kétdimenziós mozgóképként kifejezett tartalmak jelölésére. Idetartoznak az olyan élő cselekményt és/vagy animációt használó mozgóképek , valamint előadások, események film- vagy videofelvételei , amelyeket nem háromdimenziós formában való érzékelésre szántak. A mozgóképeket kísérheti hang.

Az adatmező leírása angol nyelven a Kongresszusi Könyvtár honlapján:

<https://www.loc.gov/marc/bibliographic/bd336.html>

Az RDA tartalomtípusokra vonatkozó értékszótára letölthető innen:

<https://www.rdaregistry.info/termList/RDAContentType/?language=hu>

Az egyes értékekhez tartozó MARC-kódok forrása:

Term and Code List for RDA Content Types.

Hozzáférhető: <https://www.loc.gov/standards/valuelist/rdacontent.html>

d) 337 (Bibliográfiai adat)

Segédanyag online: https://wiki.dbk.pim.hu/index.php/Kategória:RDA_mediumtipusok

Az adatmező és a hozzá tartozó almezők magyar fordítása:

337 Médium típusa (ismételhető)

Első indikátor:

nincs definiálva

Második indikátor:

nincs definiálva

Almezők:

\$a Médium típusát leíró kifejezés (ismételhető)

\$b Médium típusát leíró kód (ismételhető)

\$0 Authority rekord azonosító száma (ismételhető)

\$1 Valós világbeli objektumot azonosító URI (ismételhető)

\$2 Forrás (nem ismételhető)

\$3 Vonatkozó dokumentumrész (nem ismételhető)

\$6 Kapcsolódás (nem ismételhető)

\$8 Mezőkapcsoló és sorszám (ismételhető)

Javaslat (rekordok visszamenőleges MARC21-konverziója esetén): a mező automatikus kitöltése megadott szabály szerint, a meglévő rekord **007/00 kóddal** összhangban, de egyes esetekben **kiegészítő meghatározások** is szükségesek. A **245 \$h almező** elhagyása a 336, 337, 338 kitöltésével párhuzamosan.

Példa:

Médium típusát leíró kifejezés - 337 \$a	Médium típusát leíró kód - 337 \$b	MARC-kódolt fizikai jellemzők - 007/00
audió	s	s - hangfelvétel
számítógépes	c	c - elektronikus forrás
mikroforma	h	h - mikroforma

mikroszkópos	p	
kivetített	g	g - kivetíthető grafika m - mozgókép
sztereografikus	e	
közvetítő eszköz nélküli	n	t - szöveg k - nem kivetíthető grafika
videó	v	v - videofelvétel
egyéb	x	z - nem meghatározott
nem meghatározott	z	z - nem meghatározott

RDA-eszközkészlet definíciói:

		RDA.HU fordítás	RDA-eszközkészlet-definíció
475	audio	audió	Médiумtípus a rögzített hang tárolására szolgáló, lejátszó eszközzel (lemezjátszó, kazettás magnetofon, CD-lejátszó, MP3-lejátszó) való használatra tervezett médiumok jelölésére. Idetartoznak a digitálisan kódolt, valamint az analóg hang tárolására szánt médiumok is.
476	microform	mikrofoma	Médiумtípus a szabad szemmel nem látható méretűre csökkentett képeket tartalmazó, mikrofilm- vagy mikrofiche-olvasó eszközzel való használatra tervezett médiumok jelölésére. Idetartoznak mind az átlátszó, mind az átlátszatlan mikro-adathordozók.
477	computer	számítógépes	Médiумtípus az elektronikus állományok tárolására szolgáló, számítógéppel való használatra tervezett médiumok jelölésére. Idetartoznak a távolról, fájlszervereken keresztül elérhető adathordozók, valamint a közvetlenül elérhető adathordozók is, amilyenek például a számítógépes szalagok és lemezek.
478	microscopic	mikroszkópos	Médiумtípus a kis méretű tárgyak tárolására szolgáló, szabad szemmel láthatatlan részleteket megmutató eszközzel (pl. mikroszkóp) való használatra tervezett médiumok jelölésére.
479	projected	kivetített	Médiумtípus az álló- vagy mozgókép tárolására szolgáló, vetítőeszközzel (filmvetítő, diavetítő, írásvetítő) való használatra tervezett médiumok jelölésére. Idetartoznak a mind a két-, mind a háromdimenziós képek kivetítésére szolgáló eszközök.

480	stereographic	sztereografikus	Médiumentípus az állóképpárok tárolására szolgáló, háromdimenziós hatást keltő eszközzel (sztereoszkóp, sztereográf) való használatra tervezett médiumok jelölésére.
481	unmediated	közvetítő eszköz nélküli	Médiumentípus a közvetlen emberi érzékeléssel, eszköz igénybevétele nélkül történő használatra tervezett médiumok jelölésére. Idetartoznak a látható vagy tapintható tartalmat tartalmazó médiumok, amelyeket nyomtatással, metszéssel, litográfiával vagy hasonló folyamatokkal állítanak elő, vagy kézírással, rajzolással, festéssel stb. A háromdimenziós forma, például szobrok, modellek stb. átadására használt médiumok is idetartoznak.
482	video	videó	Médiumentípus az álló- vagy mozgókép tárolására szolgáló, lejátszó eszközzel (videomagnó, DVD-lejátszó) való használatra tervezett médiumok jelölésére. Idetartoznak a digitálisan kódolt és analóg képek tárolására szolgáló adathordozók.

Az adatmező leírása angol nyelven a Kongresszusi Könyvtár honlapján:

<https://www.loc.gov/marc/bibliographic/bd337.html>

Az RDA médiumtípusokra vonatkozó értékszótára letölthető innen:

<https://www.rdaregistry.info/termList/RDAMediaType/?language=hu>

Az egyes értékekhez tartozó MARC-kódok forrása:

Term and Code List for RDA Media Types.

Hozzáférhető: <https://www.loc.gov/standards/valuelist/rdamedia.html>

e) 338 (Bibliográfiai adat)

Segédanyag online:

https://wiki.dbk.pim.hu/index.php/Kategória:RDA_hordozótípusok

Az adatmező és a hozzá tartozó almezők magyar fordítása:

338 Hordozó típusa (ismételhető)

Első indikátor:

nincs definiálva

Második indikátor:

nincs definiálva

Almezők:

\$a Hordozó típusát leíró kifejezés (ismételhető)

\$b Hordozó típusát leíró kód (ismételhető)

\$0 Authority rekord azonosító száma (ismételhető)

\$1 Valós világbeli objektumot azonosító URI (ismételhető)

\$2 Forrás (nem ismételhető)

\$3 Vonatkozó dokumentumrész (nem ismételhető)

\$6 Kapcsolódás (nem ismételhető)

§8 Mezőkapcsoló és sorszám (ismételhető)

Javaslat (rekordok visszamenőleges MARC21-konverziója esetén): a mező automatikus kitöltése megadott szabály szerint, a meglévő rekord **007/01 kóddal** összhangban, de egyes esetekben **kiegészítő meghatározások** is szükségesek. A **245 \$h almező** elhagyása a 336, 337, 338 kitöltésével párhuzamosan.

Példa:

Hanghordozók

RDA-hordozó-kifejezések - 338 \$a	MARC-kódok az RDA-kifejezésekhez - 338 \$b	MARC-audióhordozó-kódok - 007/01
hangkartridzs	sg	g - 007/01 (Sound recording)
audióöv	sb	b - 007/01 (Sound recording)
hanghenger	se	e - 007/01 (Sound recording)
hanglemez	sd	d - 007/01 (Sound recording)
hangsávtekercs	si	i - 007/01 (Sound recording)
papírtekercs	sq	q - 007/01 (Sound recording)
hanghuzalorsó	sw	w - 007/01 (Sound recording)
hangkazetta	ss	
hangszalag-orsó	st	t - 007/01 (Sound recording)
egyéb	sz	z - 007/01 (Sound recording)

Számítógépes hordozók

RDA-hordozó-kifejezések - 338 \$a	MARC-kódok az RDA-kifejezésekhez - 338 \$b	MARC computer carrier codes - 007/01
számítógépes kártya	ck	k - 007/01 (Electronic resource)
számítógépes chip kartridzs	cb	b - 007/01 (Electronic resource)

számítógépes lemez	cd	d - 007/01 (Electronic resource)
számítógépes lemezes kartridzs	ce	e - 007/01 (Electronic resource)
számítógépes szalagkartridzs	ca	a - 007/01 (Electronic resource)
számítógépes szalagkazetta	cf	f - 007/01 (Electronic resource)
mágnesszalag-orsó	ch	h - 007/01 (Electronic resource)
online forrás	cr	r - 007/01 (Electronic resource)
egyéb*	cz	z - 007/01 (Electronic resource)

Mikroforma-hordozók

RDA-hordozó-kifejezések - 338 \$a	MARC-kódok az RDA-kifejezésekhez - 338 \$b	MARC microform carrier codes - 007/01
ablakos kártya	ha	a - 007/01 (Microform)
mikrofilmlap	he	e - 007/01 (Microform)
mikrofilmlap-kazetta	hf	f - 007/01 (Microform)
mikrofilm kartridzs	hb	b - 007/01 (Microform)
mikrofilmkazetta	hc	c - 007/01 (Microform)
mikrofilmszalag	hd	d - 007/01 (Microform)
mikrofilmtekercs	hj	j - 007/01 (Microfilm)
mikrofilmcsík	hh	h - 007/01 (Microform)

mikroopaque	hg	g - 007/01 (Microform)
egyéb*	hz	z - 007/01 (Microform)

Mikroszkópos hordozók

RDA-hordozó-kifejezések - 338 \$a	MARC-kódok az RDA-kifejezésekhez - 338 \$b	MARC microscopic carrier codes - Bibliographic 008/33
mikroszkóptárgylemez	pp	p - 008/33 (Visual Materials)
egyéb*	pz	no code

Kivetített hordozók

RDA-hordozó-kifejezések - 338 \$a	MARC-kódok az RDA-kifejezésekhez - 338 \$b	MARC projected image carrier codes - 007/01
filmkartridzs	mc	c - 007/01 (Motion picture)
filmkazetta	mf	f - 007/01 (Motion picture)
filmszalag	mr	r - 007/01 (Motion picture)
filmtekercs	mo	o - 007/01 (Motion picture)
filmcsík	gd	d - 007/01 (Projected graphic)
diafilm	gf	f - 007/01 (Projected graphic)
diafilmkartridzs	gc	c - 007/01 (Projected graphic)
írásvetítő fólia	gt	t - 007/01 (Projected graphic)
dia	gs	s - 007/01 (Projected graphic)

egyéb*	mz	z - 007/01 (Motion picture) z - 007/01 (Projected graphic)
--------	----	--

Sztereografikus hordozók

RDA-hordozó-kifejezések - 338 \$a	MARC-kódok az RDA-kifejezésekhez - 338 \$b	MARC stereographic carrier codes - 007/01
sztereografikus kártya	eh	h - 007/01 (Non-projected graphic)
sztereografikus lemez	es	s - 007/01 (Projected graphic)
egyéb*	ez	no code

Közvetítő eszköz nélküli hordozók

RDA-hordozó-kifejezések - 338 \$a	MARC-kódok az RDA-kifejezésekhez - 338 \$b	MARC unmediated carrier codes
kártya	no	no code
flipchart	nn	no code
tekercs	na	no code
lap	nb	no code
kötet	nc	no code
objektum	nr	r - Bibliographic Leader/06
egyéb*	nz	no code

Video hordozók

RDA-hordozó-kifejezések - 338 \$a	MARC-kódok az RDA-kifejezésekhez - 338 \$b	MARC video carrier codes - 007/01
--	---	--

videokartridzs	vc	c - 007/01 (Videorecording)
videokazetta	vf	f - 007/01 (Videorecording)
videolemez	vd	d - 007/01 (Videorecording)
videoszalag-orsó	vr	r - 007/01 (Videorecording)
egyéb*	vz	z - 007/01 (Videorecording)

Meghatározatlan hordozók

RDA-hordozó-kifejezések - 338 \$a	MARC-kódok az RDA-kifejezésekhez - 338 \$b	MARC unspecified carrier codes - 007/01
meghatározatlan**	zu	u - 007/01 (Unspecified)

* Az egyéb („other”) nem szerepel az RDA értékszótárában, ugyanakkor az RDA vonatkozó instrukciója alapján abban az esetben, ha a hordozóra vonatkozó kifejezés nem szerepel a hordozótípusok szótárkódolási sémájában, az „egyéb” kifejezést szükséges rögzíteni ([RDA 87.90.56.85](#)). Lehetőség szerint kerüljük az „egyéb” kifejezés használatát, ehelyett [39.42.94.20](#) pl. USB.

** A meghatározatlan („unspecified”) nem szerepel az RDA értékszótárában, ugyanakkor az RDA vonatkozó instrukciója alapján abban az esetben, ha a hordozó típusát nem lehet könnyen meghatározni, a „meghatározatlan” kifejezést szükséges rögzíteni ([RDA 43.36.53.86](#)). Lehetőség szerint kerüljük a „meghatározatlan” kifejezés használatát, ehelyett [39.42.94.20](#) pl. USB.

Az adatmező leírása angol nyelven a Kongresszusi Könyvtár honlapján:

<https://www.loc.gov/marc/bibliographic/bd338.html>

Az RDA hordozótípusokra vonatkozó értékszótára letölthető innen:

<https://www.rdaregistry.info/termList/RDACarrierType/?language=hu>

Az egyes értékekhez tartozó MARC-kódok forrása:

Term and Code List for RDA Carrier Types.

Hozzáférhető: <https://www.loc.gov/standards/valuelist/rdacarrier.html>

Segéd tábla a 336/337/338 mezők automatikus kitöltéséhez elektronikus és hangzó források esetén:

Forrástípus	Jelenlegi gyakorlat (HUNMARC)	HUNMARC	MARC21	RDA/MARC21
1. hangoskönyv / hangzó anyag	000-06.poz: l 008-26. poz: h 245 \$h elektronikus dokumentum 256 \$a Hangoskönyv Hangzó anyag*	000-06.poz: i 008-26. poz: -	000-06.poz: i 008-26. poz: -	336##\$abeszéd\$2rdacontent vagy 336##\$abeszéd\$0 http://www.rda registry.info/termList/RDACarri erType/?language=hu#1013 337##\$aaudió\$2rdamedia vagy 337##\$aaudió\$0 http://www.rda registry.info/termList/RDAMedia Type/?language=hu#1001 338##\$aszámítógépes lemez\$2rdacarrier vagy 338##\$aszámítógépes lemez\$0 http://www.rdaregistry. info/termList/RDACarrierType/?l anguage=hu#1013; 338##\$aonline forrás\$2rdacarrier vagy 338##\$aonline forrás\$0 http://www.rdaregistry.i nfo/termList/RDACarrierType/?l anguage=hu#1018**
	256 \$a Hangoskönyv Hangzó anyag 300 \$a hanglemez	000-06.poz: i 008-26. poz: -	000-06.poz: i 008-26. poz: -	336##\$abeszéd\$2rdacontent vagy 336##\$abeszéd\$0 http://www.rda registry.info/termList/RDACarri erType/?language=hu#1013 337##\$aaudió\$2rdamedia vagy 337##\$aaudió\$0 http://www.rda registry.info/termList/RDAMedia Type/?language=hu#1001 338##\$ahanglemez\$2rdacarrier vagy 338##\$ahanglemez\$0 https://w

				ww.rdaregistry.info/termList/RD ACarrierType/?language=hu#100 4
	256 \$a Hangoskönyv Hangzó anyag 300 \$a hangkazetta	000-06.poz: i 008-26. poz: -	000-06.poz: i 008-26. poz: -	336##\$a beszéd \$2rdacontent vagy 336##\$a beszéd \$0 http://www.rdaregistry.info/termList/RDAContentType/?language=hu#1013 337##\$a audió \$2rdamedia vagy 337##\$a audió \$0 https://www.rdaregistry.info/termList/RDACarrierType/?language=hu#1007 338##\$a hangkazetta \$2rdacarrier vagy 338##\$a hangkazetta \$0 https://www.rdaregistry.info/termList/RDACarrierType/?language=hu#1007
2. multimédia és összetett dokumentum	000-06.poz: l 008-26. poz: m/i 256 \$a Multimédia	000-06.poz: m 008-26. poz: -	000-06.poz: p 008-26. poz: -	336##\$a???\$2rdacontent*** 337##\$a sámítógépes \$2rdamedia 338##\$a sámítógépes lemez\$2rdacarrier; 338##\$aonline forrás\$2rdacarrier**
	Interaktív multimédia			336##\$a???\$2rdacontent*** 337##\$a sámítógépes \$2rdamedia 338##\$a sámítógépes lemez\$2rdacarrier; 338##\$aonline forrás\$2rdacarrier**
	Szöveg és hangzó anyag			336##\$a szöveg \$2rdacontent 336##\$a hangok \$2rdacontent 337##\$a sámítógépes \$2rdamedia 338##\$a sámítógépes lemez\$2rdacarrier; 338##\$aonline

				forrás\$2rdacarrier**
	Szöveg, képek és hangzó anyag			336##\$aszöveg\$2rdacontent 336##\$aállókép\$2rdacontent 336##\$ahangok\$2rdacontent 337##\$aszámítógépes\$2rdamedia 338##\$aszámítógépes lemez\$2rdacarrier; 338##\$aonline forrás\$2rdacarrier**
3. szöveges dokumentum	000-06.poz: l 008-26. poz: d/m 256 \$a Szöveg	000-06.poz: a 008-26. poz: -	000-06.poz: a 008-26. poz: -	336##\$aszöveg\$2rdacontent 337##\$aszámítógépes\$2rdamedia 338##\$aszámítógépes lemez\$2rdacarrier; 338##\$aonline forrás\$2rdacarrier**
4. szöveg és kép	000-06.poz: l 008-26. poz: d/m 256 \$a Szöveg és képek	000-06.poz: a 008-26. poz: -	000-06.poz: a 008-26. poz: -	336##\$aszöveg\$2rdacontent 336##\$aállókép\$2rdacontent 337##\$aszámítógépes\$2rdamedia 338##\$aszámítógépes lemez\$2rdacarrier; 338##\$aonline forrás\$2rdacarrier**
5. fénykép	000-06.poz: l 008-26. poz: - 256 \$a Fénykép	000-06.poz: k 008-26. poz: -	000-06.poz: k 008-26. poz: -	336##\$aállókép\$2rdacontent 337##\$aszámítógépes\$2rdamedia 338##\$aszámítógépes lemez\$2rdacarrier; 338##\$aonline forrás\$2rdacarrier**
6. kotta	000-06.poz: l 008-26. poz: - 256 \$a Kotta	000-06.poz: c 008-26. poz: -	000-06.poz: c 008-26. poz: -	336##\$azenei lejegyzés\$2rdacontent 337##\$aszámítógépes\$2rdamedia 338##\$aszámítógépes lemez\$2rdacarrier; 338##\$aonline forrás\$2rdacarrier**

* Amennyiben nem „beszéd” tartalomtípusú forrásokból kevés van az állományban, a tartalomtípus („hangok”) manuálisan rögzíthető.

****A 300-as mező tartalma alapján:** ha „CD”, „CD-R”, „CD-ROM”, „DVD”, „DVD-R”, „DVD-ROM”, „DVD-A(udio)”, „floppy” → 338##\$számítógépes lemez\$2rdacarrier

338##\$számítógépes

lemez\$0<http://www.rdaregistry.info/termList/RDACarrierType/#1013>,

egyébként: 338##\$online forrás\$2rdacarrier,

338##\$online forrás\$0<http://www.rdaregistry.info/termList/RDACarrierType/#1018>.

******* Az RDA nem használja a „multimédia” fogalmát, helyette arra instruál, hogy az egyes tartalomtípusokat külön-külön rögzítsük a 336-os – ismételhető – mezőben. Ez azt jelenti, hogy ami a „multimédia”/„interaktív multimédia” típust illeti, visszamenőlegesen csak manuálisan, a források újbóli kézbevitelével lehetne kitölteni a rekordok 336-os adatmezőit.

Általánosságban fontos itt megjegyezni, hogy rendszerfüggő megoldást kínál a 336/337/338-as mezők tartalmának ellenőrzött szótárak alapján való rögzítése, ami az egyes értékekhez tartozó URI-k, illetve a forrásszótárak kódjainak vonatkozó almezőkben (\$0, \$1, \$2) való felvételét illeti, hiszen az adott rendszer az adatpublikálás során veheti az URI-kat közvetlenül a leírásokból vagy a források kódjai alapján külső adatbázisból stb.

A Javaslatban közölt példákban csak a \$0 almező szerepel, ahova az adott entitáshoz tartozó elnevezést vagy címkét azonosító URI kerül, az entitást magát az \$1 almezőbe kerülő URI azonosítja. A két URI esetenként tartalmilag összefügg és egyszerű automatizmussal egymásból képezhető (pl.

<https://www.rdaregistry.info/termList/RDACarrierType/?language=hu#1007> és

<https://www.rdaregistry.info/termList/RDACarrierType/#1007>;

vagy

<http://id.loc.gov/authorities/names/n95004729> és

<http://id.loc.gov/rwo/agents/n95004729>), más esetekben azonban egészen eltér (pl.

<http://id.loc.gov/authorities/names/no2015039717> és

és

[http://dbpedia.org/resource/Santa Claus](http://dbpedia.org/resource/Santa_Claus)) – ezt az egyes rendszerek fejlesztésekor, illetve az adatpublikálás tervezésekor érdemes figyelembe venni.

Hanglemez vagy számítógépes lemez?

Hangoskönyvek esetén a készítés (és nem a lejátszás) során alkalmazott technológia alapján határozzuk meg a hordozót és teszünk különbséget hanglemez és számítógépes lemez között, vagyis pl. a hangoskönyvet tartalmazó CD-ROM-ot is számítógépes lemeznek tekintjük.

„hanglemez” „Hordozótípus a modulációként, impulzusként rögzített hanghullámokat folytonos, karcolt vagy metszett, spirális barázdában tároló lemez jelölésére.”

„számítógépes
lemez”

„Hordozótípus a mágneses vagy optikai úton rögzített, digitálisan kódolt
adatokat tartalmazó lemez jelölésére.”

f) 341 (Bibliográfiai adat)

Bevezetését – többek között – a Marrákesi szerződés implementálása indokolja.

Az adatmező és a hozzá tartozó almezők magyar fordítása:

341 Hozzáférés a tartalomhoz (ismételhető)

Első indikátor

Alkalmazás

nincs információ megadva

0 Az elsődleges tartalom hozzáférését segítő adaptív funkciók

1 A másodlagos tartalom hozzáférését segítő adaptív funkciók

Második indikátor

Definiálatlan

nincs definiálva

Almezők:

\$a A tartalomhoz való hozzáférés módja (nem ismételhető)

\$b Szöveges segítő funkciók (ismételhető)

\$c Vizuális segítő funkciók (ismételhető)

\$d Auditív segítő funkciók (ismételhető)

\$e Taktilis segítő funkciók (ismételhető)

\$0 Authority rekord azonosító száma (ismételhető)

\$1 Valós világbeli objektumot azonosító URI (ismételhető)

\$2 Forrás (nem ismételhető)

\$3 Vonatkozó dokumentumrész (nem ismételhető)

\$6 Kapcsolódás (nem ismételhető)

\$8 Mezőkapcsoló és sorszám (ismételhető)

Példák:

341 0#\$aauditív\$bfeliratok

341 0#\$aauditív\$cyjnyelv

341 0#\$avizuális\$dhangalámondás

341 1#\$aszöveges\$ebraille\$3tárolóeszköz címkéje

Javaslat (rekordok visszamenőleges MARC21-konverziója esetén): a mező automatikus kitöltése megadott szabály szerint, a meglévő rekord **007 (kódolt fizikai jellemzők) adatmező megfelelő**

dokumentumtípus megfelelő pozíciójából vett kódértékkel összhangban, illetve a **041** adatmező meghatározott almezőiből vett értékekkel összhangban, de egyes esetekben kiegészítő meghatározások is szükségesek.

Példa:

hanghordozók

\$a almező tartalma - 341 \$a	további almezők tartalma - 341 \$b, \$c, \$d, \$e	MARC
auditív	\$b: feliratok	041 \$j alapján
auditív	\$c: jelnyelv	ha 041 \$a sgn
vizuális	\$d: hanglámondás	c - 007/05 (Sound): a kódérték g - 007/05 (Sound on medium or separate): a, b kódérték m - 007/05 (Sound on medium or separate): a, b kódérték v - 007/05 (Sound on medium or separate): a, b kódérték
szöveges	\$e: braille	t - 007/01 (Specific material designation): c kódérték f - 007/01 (Specific material designation): a, b, c kódérték

Az adatmező leírása angol nyelven a Kongresszusi Könyvtár honlapján: 341 - Accessibility Content.
Hozzáférhető: <https://www.loc.gov/marc/bibliographic/bd341.html>

Példák RDA-sított MARC 21-rekordokra a Kongresszusi Könyvtár (Library of Congress) katalógusából

1. példa: Egy könyv bibliográfiai leírása:

LEADER 01809cam a2200409 i 4500

001 20543250

005 20250607090500.3

008 180615s2018 cc a b 001 0 eng

035 __ \$a 20543250

906 __ \$a 7 \$b cbc \$c origcop \$d 2 \$e ncip \$f 20 \$g y-gencatlg

925 0_ \$a acquire \$b 1 shelf copy \$x policy default

955 __ \$b cc03 2018-11-14 (telework) \$i xg31 2019-05-02 (telework) to LL

010 __ \$a 2018355383

020 __ \$a 9789888476268

040 __ \$a DLC \$b eng \$e rda \$c DLC

042 __ \$a pcc

043 __ \$a a-cc-hk

050 00 \$a KNQ9338.7 \$b .B75 2018

100 1_ \$a Booth, Charles D., \$e author.

245 10 \$a The Hong Kong corporate insolvency manual / \$c Charles D Booth, ELG Tyler, Ludwig Ng, Terry Kan.

250 __ \$a Fourth edition.

264 _1 \$a Hong Kong : \$b LexisNexis in association with Hong Kong Institute of Certified Public Accountants, \$c 2018.

300 __ \$a lxii, 651 pages : \$b illustrations ; \$c 28 cm

336 __ \$a text \$b txt \$2 rdacontent

337 __ \$a unmediated \$b n \$2 rdamedia

338 __ \$a volume \$b nc \$2 rdacarrier

504 __ \$a Includes bibliographical references and index.

650 _0 \$a Bankruptcy \$z China \$z Hong Kong \$v Handbooks, manuals, etc.

650 _0 \$a Liquidation \$z China \$z Hong Kong \$v Handbooks, manuals, etc.

650 _0 \$a Corporation law \$z China \$z Hong Kong \$v Handbooks, manuals, etc.

700 1_ \$a Tyler, E. L. G. \$q (Edward Lawson Griffin), \$e author.

700 1_ \$a Ng, Ludwig, \$e author.

700 1_ \$a Kan, Terry, \$e author.

710 2_ \$a Hong Kong Institute of Certified Public Accountants.

775 08 \$i Revision of: \$a Briscoe, Stephen. \$t Hong Kong corporate insolvency manual. \$b 2nd ed. \$d Hong Kong : Hong Kong Institute of Certified Public Accountants, 2009. \$w (DLC) 2010381040. \$z 9789881854216.

923 __ \$s BLOOME

999 ff \$i 113bad21-7db7-5ac6-bd7f-d2867e357e07 \$s af73256d-def9-4380-9b3f-5f1a88b92226

2. példa: Példa 880-as mező használatára (az eredeti írásrendszerben való rögzítésre alkalmas rendszerben)

LEADER 01453cam a2200337 i 4500

001 16136467

005 20250607034301.2

008 100315s2007 mp 000 m mon

035 __ \$a 16136467

906 __ \$a 7 \$b cbc \$c copycat \$d 3 \$e ncip \$f 20 \$g y-nonroman

925 0_ \$a acquire \$b 1 shelf copy \$x policy default

955 __ \$b th28 2010-03-15 (Cyrillic) \$a fe00 2010-04-07 to GS/RUS \$i cm14 2020-07-21 TW Situational \$r cm14 2023-02-04 to PresSrv

010 __ \$a 2010364870

040 __ \$a DLC \$b eng \$e rda \$c DLC

042 __ \$a pcc

050 00 \$a PL415 \$b .M673 2007

066 __ \$c (N

245 00 \$6 880-01 \$a Mongolyn songodog uran zokhiol: \$b / \$c èmkhètégèsèn G. Zhargalsaïkhan, D. Orolzod ;
khīanasan B. Pùrèvsùrèn

880 00 \$6 245-01/(N \$a Монголын сонгодог уран зохиол: \$b / \$c эмхэтгэсэн Г. Жаргалсайхан, Д.
Оролзод ; хянасан Б. Пүрэвсүрэн

264 _1 \$6 880-02 \$a Ulaanbaatar: \$b N'iuPoligraf KhKhK-d khèvlèv, \$c 2007.

880 _1 \$6 264-02/(N \$a Улаанбаатар: \$b НьюПолиграф ХХК-д хэвлэв, \$c 2007.

300 __ \$a 188 pages ; \$c 21 cm

336 __ \$a text \$b txt \$2 rdacontent

337 __ \$a unmediated \$b n \$2 rdamedia

338 __ \$a volume \$b nc \$2 rdacarrier

520 __ \$a Antology of Classical Mongolian Literature

650 _0 \$a Mongolian literature.

700 0_ \$a Zhargalsaïkhan, G. \$q (Gombyn), \$e compiler.

700 0_ \$a Pùrèvsùrèn, B. \$q (Badamkhandyn), \$e editor.

923 __ \$d 2008-01-01 \$n MON-08 \$s MN-UIGG

999 ff \$i dbc9e629-a9f9-53c8-8f75-87886c8590b1 \$s c564feca-37ab-436e-ad14-249dad6c26f9

RDA-sított MARC21 authority az előző példához:

LC control no.: no2016044274

LCCN Permalink: <https://lcn.loc.gov/no2016044274> (link opens in a new tab)

000 01391cz a2200289n 4500

001 10123143

005 20250804154441.5

008 160331n| azannaabn | b aaa c

010 __ \$a no2016044274

035 __ \$a (OCoLC)oca10434585

035 __ \$a 10123143

040 __ \$a WaBeW \$b eng \$e rda \$c WaBeW \$d DLC

100 0_ \$a Zhargalsaikhan, G. \$q (Gombyn)

370 __ \$c Mongolia

374 __ \$a Linguists \$a College teachers \$2 lcs

377 __ \$a mon

378 __ \$q Gombyn

400 0_ \$a Жаргалсайхан, Г. \$q (Гомбын)

400 0_ \$a Zhargalsaikhan, Gombyn

400 0_ \$a Жаргалсайхан, Гомбын

400 0_ \$a Gombyn Zhargalsaikhan

400 0_ \$a Гомбын Жаргалсайхан

667 __ \$a Not the same as: Zhargalsaikhan, G.

667 __ \$a Non-Latin script references not evaluated.

670 __ \$a Badamdorzh, D. Mongol khèlniï ùgiïn sangiïn utga zûï, 2015: \$b title page (Доктор Г. Жаргалсайхан = Doktor G. Zhargalsaikhan) cover flap (Г. Жаргалсайхан, Хэл бичгийн ухааны доктор = G. Zhargalsaikhan, Khèl bichgiïn ukhaany doktor)

670 __ \$a Shinzhlèkh Ukhaan Tekhnologiïn San web site, viewed March 31, 2016 \$b (Гомбо овогтой [Гомбын] Жаргалсайхан = Gombo ovogtoi [Gombyn] Zhargalsaikhan; Bolovsrolyn doktor (Ph.D); dissertation: Khèlniï bus angiiïn oiutnuudyn Oros khèlniï surakh bichgiïn arga zûin ùndès, 1999)

999 ff \$i 23020739-ad41-4e9a-879d-7da072cb905c \$s 301ed48b-9f91-4364-a0d6-b480653905ac

V. Egyéb általános szabályok/ Az RDA-kompatibilitás követelményei

Megjelenésre vonatkozó közlés

Az adatelemeket az információforráson szereplő formában írjuk le, nem alkalmazunk rövidítéseket. Ez a szabály vonatkozik az adatcsoport minden egyéb adatára (terjesztő, audiovizuális dokumentum előállítója stb.).

Javaslat: az információforráson szereplő forma leírása; visszamenőleges javítás automatizáltan csak bizonyos hibaszázalékkal végezhető.

Példa:

260 ## \$aBudapest\$bAkad. K.\$c2007
helyett
264 #1 \$aBudapest :\$bAkadémiai Kiadó,\$c2007

Hármas szabály eltörlése

Felelősségi (korábban: szerzőségi) közlés
Kiadó neve

A fenti esetekben a jövőben törekedjünk az összes kapcsolódó entitás adatainak rögzítésére. Eleinte ez nyilvánvaló többletráfordítást igényel, ami a humán erőforrást illeti. Hosszabb távon, a rendelkezésre álló névtérállományok bővülésével ez a teher vélhetően csökkenni fog.

Szögletes zárójel alkalmazása

A forrásból vett információkat nem tesszük szögletes zárójelek közé. A külső forrásból származó információk esetén továbbra is alkalmazzuk a szögletes zárójelet.

Az RDA Toolkit útmutatása (2.2.4) értelmében, ha a megjelenési forma azonosításához szükséges információ nem található meg a megjelenési forma részét képező adatforráson, akkor a következő (külső) adatforrásokból vesszük (követve az alábbi rangsort):

- a) mellékelt anyag (pl. egy szórólap, egy „about” adatállomány), ami nem képezi a megjelenési forma részét; a megjelenési forma részeként kezelendő (2.2.2.1) ugyanakkor a tárolóeszköz (pl. papír, szalag, film) és a megjelenési forma integráns részét képező bármilyen tok (pl. kazetta);
- b) a megjelenési forma egyéb publikált leírásai,
- c) tárolóegység, amit nem a megjelenési formával együtt adtak ki (pl. a tulajdonos által készített doboz vagy tok),
- d) bármely egyéb elérhető adatforrás (pl. egy szakirodalmi hivatkozás).

Kivétel: ha a megjelenési forma olyan típusú, hogy alapesetben nem tartalmaz azonosító információt (pl. egy fénykép, természetben előforduló tárgy, gyűjtemény), abban az esetben nem jelezzük, hogy az információ a megjelenési formán kívüli adatforrásból származik.

Elírás a címben

A címben észlelt elírás esetén nem jelezzük az elírás tényét a korábbi módon ([sic!]).

Monográfiáknál a – hibás – címet a 245-ös, a javított változatot a 246-os hívójelű adatmezőben rögzítjük. Időszaki kiadványoknál (sorozati, illetve integráló források esetén) a helyes címváltozat a

245-ös, a helytelen a 246-os hívójelű adatmezőbe kerül, amennyiben fontosnak ítéljük a hozzáférés szempontjából (egyébként kihagyjuk).

Példa:

Jelenleg

Formátum	DT
Rek. fej	ntm a22 c 4500
Rek. azon.	000809828
Dátum	20130626111439.0
Állandó hossz. ad	130619s2012 hu frb 000 0 eng d
Leírás forrása	ELTE
Nyelvkód	eng
Személynév-ft	Grósz Andrea (1982-)
Cím és szerzősége	[collig. 1] Popular Australian [sic!] novels adapted to celluloid = Híres ausztrál regények filmen / Grósz Andrea
Párhuzamos cím	Híres ausztrál regények filmen :
Párhuzamos cím	Popular Australian novels adapted to celluloid :
Megjelenés	Budapest : ELTE BTK Angol-Amerikai Intézet, 2012
Terjed./Fiz. jell.	47 fol. ; 30 cm
Megjegyzés	An evaluation sheet is attached to the thesis.
Dissz. megj.	Szakdolgozat (MA) ; Eötvös Loránd Tudományegyetem, Angol-Amerikai Intézet (Budapest), 2012.
Dissz. megj.	Thesis (MA) ; Eötvös Loránd Tudományegyetem, Angol-Amerikai Intézet (Budapest), 2012.
Bibliográfia	Bibliogr.: fol. 44-47.
Terms of use & Repr	A kéziratos szakdolgozatok csak a szerzői jogok maradéktalan tiszteletben tartásával használhatók.
Terms of use & Repr	The use of thesis papers and dissertations is subject to the acceptance of copyright regulations and the author's permission.
Tárgyszó	Motion pictures -- Australia
Tárgyszó	Australian literature -- Film adaptations
Lelőhely	B2
Közös katalógus	Feltöltve
Rekord tul.	PUBLIC
Rendszershám	000809828

Új szabály szerint

245 10 \$a Popular Australian novels adapted to celluloid

246 13 \$a Popular Australian novels adapted to celluloid

További javaslat:

A 880-as adatmezőt (*Alternatív írásrendszerű adatok*) illetően a munkacsoport javasolja az eredeti írásrendszerű alakok rögzítésének előnyben részesítését, illetve amennyiben a felhasználó kényelme miatt szükségesnek találjuk, egyúttal a transliterált változat rögzítését ([ld. 2. példa](#)).

További javaslatokat tartalmaz Az *RDA-HU Munkacsoport távmunka-javaslatai katalogizálók* című dokumentum, amely a következő címen érhető el: https://ki.oszk.hu/sites/default/files/dokumentumtar/katalogizalo_tavmunka_javaslat.pdf

A benne megfogalmazott három javaslat:

1. javaslat – Entitásleírások generálhatóságának előkészítése
2. javaslat – Adatgazdagítás VIAF-azonosítókkal (MARC 21)
3. javaslat – Adatgazdagítás a Wikidata alapján (MARC 21)

Fontos változások összefoglalója

Fontos változások összefoglalója MARC-rekordjaink RDA-kompatibilissá tételéhez – az RDA-HU Munkacsoport javaslatai

Kritériumok, amelyek teljesülése esetén a 040 \$e almezőbe felvehető az „rda” karaktersorozat, jelezve, hogy a rekord az RDA leírási szabályait figyelembe véve készült.

- ❖ Az adatelemeket az információforráson szereplő formában írjuk le, nem alkalmazunk rövidítéseket.
- ❖ Minden adatelem kis kezdőbetűvel kezdődik, nem gondolkodunk ISBD szerinti adatcsoportokban, (amikor az első elem nagybetűvel kezdődött).
- ❖ Hármasszabály eltörlése, minden felelősségi közlést rögzítünk.
- ❖ Felelősségi közlésnél relátorok alkalmazása.
- ❖ Szögletes zárójelek elhagyása a forrásból vett információk esetén. (A külső forrásból származó információk esetén továbbra is alkalmazzuk a szögletes zárójelet.)
- ❖ 260-as mezők 264-re cserélése, 260 törlése.
- ❖ 336-337-338-as mezők (*tartalom típusa, médium típusa, hordozó típusa*) kialakítása (+ az RDA Regiszterben és Eszközkészletben elérhető magyar nyelvű értékszótárak használata).
- ❖ 046 Különleges kódolt dátummező kialakítása
- ❖ 341 alkalmazása.

Példarekordok:

<https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/3713179> – a kifejezési forma és a megjelenési forma adatainak forrása (megjegyzés a kifejezési formáról vagy műről: <https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/826747>; kifejezési forma azonosítója: <https://viaf.org/en/viaf/181136005>)

<https://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/620877> – a mű adatainak forrása (műazonosító:
<https://viaf.org/en/viaf/308030436>)